

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde İntihar*

M. YAĞLI**, S. KIRLI**, M.A. ESKİCİ**

ÖZET: Bu çalışmada tüm dünyada yaygın sosyal bir problem olarak görülmekte ve üzerinde çok sayıda araştırma yürütülmekte olan intihar girişimi ve intihar sonucu ölümlerin K.K.T.C.'indeki özelliklerinin araştırılması amaçlanmıştır.

İntihar girişimi ve intihar sonucu ölümlerin sayısı, yıllara göre dağılımı, intihar girişimi olan bireylerin medeni durumu, eğitimi, yaşı, cinsiyeti, doğum yeri, mevsimler ve mesleklerle ilişkisi ve intiharda kullanılan yöntemler dikkate alınmıştır.

Bulgular K.K.T.C.'inde 1970-1990 yılları arasında tutulan tüm hastane ve adli kayıtlar taranılarak elde edilmiştir.

Sonuçlar Türkiye'deki benzer oranlar ve dünyanın çeşitli ülkelerindeki oranlarla kıyaslanmıştır.

Summary : The purpose of this study is to examine the characteristics of the phenomena of attempted and completed suicide. Which is a prevalent and world wide social problem.

The rate of attempted and completed suicide in the years studied is reported in relation to marital, educational, and occupational status, age, sex and place of birth of the subjects, seasons of the act and the methods employed.

The data has been recruited from the patient and legal case files kept during 1970-1990 period.

The results are compared the similar rates reported in studies from Turkey and several other countries around the world.

İntihar bu güne kadar yalnızca insan ırkına özgü bir olay olarak en ilkel gruplardan en gelişmiş toplumlara kadar bilinmektedir (Burgis, 1979; Pfeiffer 1971).

İntihar insanların, kendileri için ve kendi değer yargıları açısından başka türlü çözülemeyecek kadar karmaşık görünen bir sorunun çözümünü, kendi yaşamlarını ortadan kaldırmakta arayan ve bulan davranışların bütünü olarak tanımlanır (Babaoğlu 1990). İntihar olgusu psikiyatride üzerinde en çok araştırma yapılan ancak halen çok geniş araştırmalara ihtiyaç gösteren olgulardan birisidir.

Her yerde ve her zamanda doğaya aykırı anormal bir davranış olarak kabul edilen intihar davranışı kendine yol açan etmenlerin insanın dışındaki toplumsal çevre koşullarında bulunduğunu kabul eden sosyolojik teoriler, bu etmenleri bireyin

ruhsal koşullarına bağlayan psikolojik teoriler, intihara salgınları, eğilimleri ve kişilik özellikleri açısından ele alınmaktadır.

Biz bu boyutlarda araştırmalar sürerken bir başlangıç olması kaydıyla toplumlarda intihar girişimleri ve intihar sonucu ölümlerin niteliksel ve niceliksel istatistiklerinin ortaya konulmasının sonraki kıyaslamalar ve yorumlamalara açısından anlamlı olacağını düşündük ve bu amaçla KKTC 'inde kayıtların sağlıklı olarak tutulabildiği 20 yıllık bir süreç içinde intihar girişimi ve intihar sonucu ölümlerin oran ve özelliklerini ortaya koymayı amaçladık. Umarız bu çalışma daha sonra yapılacaklara temel teşkil eder ve toplumsal standartların ortaya konulmasına yardımcı olur.

* XXVIII. Ulusal Psikiyatri Kongresinde poster olarak sunulmuştur.
** Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi 1. Psikiyatri Birimi.

YÖNTEM

K.K.T.C. indeki intihar girişimi ve intihar sonucu ölümlerin dökümantasyonunu amaçlayan bu çalışmada 1970-1990 yılları arasında tutulan tüm polis ve hastane kayıtları taranarak girişim ve ölümlerin yıllara göre sayısı ve oranı, olaylara konu olan kişilerin medeni durumları, eğitim durumları, cinsiyetleri, doğum yerleri, olguların yoğunlaştığı mevsimler, meslekleri, en sık uygulanan intihar yöntemleri, yöntemlere göre ölümü gerçekleştirme oranları kaydedilmiş ve tablolar halinde verilmiştir.

BULGULAR

Tablo I'de yıllara göre intihar girişimi, sayısı ve oranı verilmiştir.

Tablo I: Yıllara göre intihar girişimi, sayısı ve oranı:

Yıl	Sayı	Oran (1/100.000)
1970	5	3.3
1971	8	5.3
1972	5	3.3
1973	2	1.3
1974	3	2
1975	12	8
1976	19	12.6
1977	24	16
1978	19	12.6
1979	21	14
1980	20	13.3
1981	26	17.3
1982	39	26
1983	44	29
1984	28	18.6
1985	28	18.6
1986	32	21.3
1987	32	21.3
1988	31	20.6
1989	31	20.6
1990	34	22.66

Not: Kıbrıs Türk Toplumunun nüfusu ortalama değer olarak 150.000 alınmıştır.

Tablo II'de yıllara göre intihar sonucu ölümler verilmiştir. Tablo III'de cinsiyete duruma göre dağılım verilirken Tablo IV'a ve b'de yaş dağılımları verilmiştir.

Tablo II: Yıllara göre intihar sonucu ölümlerin sayısı ve oranı

Yıl	Sayı	Oran (1/100.000)
1970	2	1.3
1971	4	2.6
1972	4	.
1973	-	0.6
1974	1	2
1975	3	1.3
1976	2	5.3
1977	8	2
1978	3	2
1979	3	1.3
1980	2	4
1981	6	2.6
1982	4	6
1983	9	4
1984	6	7.3
1985	11	5.3
1986	8	2.6
1987	4	2.6
1988	4	20.6
1989	8	5.3
1990	8	5.3

Tablo III: İntihar girişiminde bulunan ve intihar sonucu ölenlerin cinsiyete göre dağılımı:

Cinsiyet	İntihar Girişimi	İntihar
Erkek	180	63
Kadın	283	37
Toplam	463	100

Tablo IVa: İntihar girişiminde bulunanların yaşa göre dağılımı

Yaş	Kadın	Erkek	Toplam
14 ve altı	9	5	14
15-24	131	90	221
25-34	84	38	122
35-44	28	14	42
45-54	14	11	25
55 ve üstü	17	22	39

Tablo IVb: İntihar edenlerin yaşa göre dağılımı

Yaş	Kadın	Erkek	Toplam
14 ve altı	1	4	5
15-24	5	24	29
25-34	11	8	19
35-44	6	4	10
45-54	2	4	6
55 ve üstü	12	19	31

Tablo V: İntihar girişiminde bulunanların ve intihar sonucu ölenlerin eğitim durumlarına göre dağılımı:

Eğitim durumu	İntihar Girişimi	İntihar
Cahil	3	3
İlkokul	38	13
Ortaokul	16	3
Lise	19	8
Y.O	3	1
Belirtilmeyen	384	72

Tablo VI: İntihar girişiminde bulunanların ve intihar sonucu ölenlerin medeni durumlarına göre dağılımı

Medeni Hal	İntihar Girişimi	Bilinenlerin %	İntihar	Bilinenlerin %
Evlü	197	%53.97	57	%58.76
Bekar	151	%41.36	33	%34.02
Dul	17	%4.65	7	%7.21
Belirtilmeyen	98		3	
Toplam	463		100	

Tablo VII: İntihar girişiminde bulunanların ve intihar sonucu ölenlerin doğum yerlerine göre dağılımı:

Doğum yeri	İntihar Girişimi	İntihar
Kıbrıs	273	75
Türkiye	132	22
İngiltere	7	2
Yabancı uyruklu	6	0
Belirtilmeyen	45	1
Toplam	463	100

Tablo VIII: İntihar girişiminde bulunanların ve intihar sonucu ölenlerin mesleklere göre dağılımı

Meslek	İntihar Girişimi		İntihar	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Ev Hanımı	-	204	-	36
İşçi	40	29	15	-
Memur	8	4	3	1
Çiftçi	21	-	13	-
Esnaf	24	4	-	-
Emekli	7	-	4	-
Öğrenci	12	17	6	-
Asker	29	1	6	-
İşsiz	28	3	8	-
Diğer	5	14	1	-
Belirtilmemiş	6	7	1	-

Tablo IX: İntihar girişiminde bulunan ve intihar sonucu ölenlerin mevsimlere göre dağılımı

Mevsim	İntihar Girişimi	İntihar
İlkbahar	116	23
Yaz	194	39
Sonbahar	81	24
Kış	72	14

Tablo X : Kıbrıs Türk Toplumunda en sık uygulanan intihar yöntemleri

Sıra	ERKEK			KADIN			
	Yöntem	Sayı	%	Sıra	Yöntem	Sayı	%
1	Ası	33	52.4	1	İlaç, KM	18	48.6
2	İlaç, KM	14	22.3	2	Ası	12	32.5
3	A. Silah	10	15.9	3	Yakma	4	10.8
4	Atlama	3	4.8	4	A. Silah	1	2.7
5	Yakma	3	3.2	5	Atlama	1	2.7
6	Damar Kes.	1	1.5	6	Damar Kes.	1	2.7

Tablo XI : Yöntemlerin genel sıralaması

Sıra	Yöntem	İntihar sayısı
1	Ası	45
2	İlaç-KM	32
3	Ateşli Silah	11
4	Kendini Yakma	6
5	Yüksekten atlama	4
6	Damar Kesme	2
	Toplam	100

TARTIŞMA

Tablo I'de görüldüğü gibi KKTC inde intihar girişimi oranı 1970'de 100.000/3.3 iken 1971'de 5.3 e ulaşmıştır. 1974'e kadar düşme gösteren oran bu yıldan sonra arada dalgalanmalar göstermekle birlikte artarak 1990'da 22.66'ya ulaşmıştır. 1984 ve 1985 de ulaşılan 100.000/18.6 oranları son dönemin en düşük değerleridir.

Tablo II'de görülen intihar sonucu ölümlerin oranları ise 100.000/1.3 ile 7.3 arasında dalgalanmaktadır. En yüksek değer 1985'de ortaya çıkmıştır. Son iki yıl 100.000/5.3 düzeyindedir. En düşük değer 0.6 ile 1974'te bulunmuş, 1973'de ise intihar sonucu ölüm kaydına rastlanılmamıştır.

Bu değerler Türkiye İstatistikleriyle kıyaslandığında Türkiye'de 100.000/2-2.5 düzeyinde süregelen intihar sonucu ölüm oranlarına kıyasla oldukça yüksektir (Babaoglu 1990, D.İ.E İntihar İstatistikleri). İntihar girişimi sayısının intiharlara oranla

çok yüksek düzeyde olması gerçeği her iki ülke içinde geçerlidir. Yıllar içinde dalgalanmalar göstermekle birlikte intihar girişimleri ve intihar sonucu ölümlerdeki artış eğilimi tüm dünyada olduğu gibi bizim bulgularımızda da dikkati çekmiştir. Örneğin Estonya'da 1922-1985 yılları arasında 100.000/33'e ulaşmıştır. Keza Kanada'da girişimi ve intiharlarda artış vardır (Yang mao, 1990) (1980-1986 arası 100.000/22.9).

Son iki yıl 100.000/22.66lık intihar oranıyla KKTC 1980-1986 yılları için Dünya Sağlık Örgütü'nün 62 ülke arasında yaptığı sıralamada Surinam (21.6) Fransa (22.7) arasında yer almaktadır (Diekstra 1989). Bu oran sıralamada ilk 10 arasına girmektedir.

Olayların cinsiyete göre dağılımının verildiği Tablo III'de kadınların intihar girişiminde bulunma oranlarının erkeklerden çok daha yüksek olduğu gözlenmektedir, ancak intihar sonucu ölenlerin sayıları dikkate alındığında oran tersine dönmekte ve bu bulgu araştırmalarda üzerinde durulan erkeklerin kadınlardan daha fazla intihar sonucu hayatlarını kaybettikleri ve intihar için çok daha şiddetli ve sonuca varıcı yollar denedikleri olgusuyla uyumlu hale gelmektedir (Fidaner 1988, Rich 1988, Yangmao 1990). Bu bulgu Dünya Sağlık Örgütü'nün 1970-1985 döneminde 19 ülke için yayınladığı sonuçlarla da uyusmaktadır (Diekstra 1989).

Tablo IVa ve IVb intihar eden ve intihar girişiminde bulunanları yaşlarına göre gruplandırmaktadır. 14-24 arası ve 55 üzeri yaşlarda erkeklerde, 25-34 arası ise

kadınlarda yaygın olarak görüldüğü dikkati çekmektedir. 55 üstü yaşlardaki yüksek oran tüm dünyadaki bulgularla uyumludur (Fidaner 1989, Güçlü 1988). Keza 25-34 yaş dönemindeki yığılma Dünya Sağlık Örgütünün 15 ülke için verdiği sonuçlarla benzeşmektedir. Kadın ve erkeklerdeki farklı oranlar bu bulgularla paraleldir. İntihar girişiminde bulunanlar göz önüne alındığında en yüksek sayıya 15-24 yaş arası kadınlarda ve bu yaşların toplamında ulaşılmaktadır. Bu bulgu bu yaşlardaki girişimlerin sonuca yönelmede eksiklik göstermesi ve dönemin bilinen emosyonel çalkantıları ile izah edilebilir. Bulgularımız 45-50 yaşlar arasında yükselmeye işaret eden Kanada yayınlarıyla uyuşmamaktadır (Diekstra 1989).

Tablo V'de intihar girişiminde bulunanlar ve intihar edenlerin eğitim durumları belirtilmiştir. En yüksek sayıların lise ve ilkokul eğitilmiş olanlarda gözlemlendiği dikkati çekmektedir. Bu bulgu toplumun eğitilmişlik düzeyine dikkate alındığında Türkiye'deki bulgularla benzeşmektedir.

Tablo VI'da intihar girişiminde bulunanların ve intihar sonucu ölenlerin medeni durumlarına göre dağılımı görülmektedir. Kayıtlarda intihar girişiminde bulunanların %53.97 si evli, %41.36'sı bekar, intihar edenlerin ise %58.76'sı evli, %34.02 si bekar bulunmuştur. Bu bulgular Türkiye'de ve özellikle İskandinav ülkelerinde olmak üzere batı dünyasında tesbit edilmiş olan evlilerin daha az oranda intihar ettikleri bulgusu ile çelişmektedir (Babaoglu 1990).

Tablo VII'de intihar girişimleri ve intiharların doğum yerlerine göre dağılımı gösterilmiştir. Herne kadar Kıbrıs doğumlular en yüksek sayıyı gösteriyorsa da Türkiye doğumluların genel Kıbrıs nüfusunun küçük bir bölümünü oluşturduğu göz önünde tutulduğunda Türkiye doğumlular için verilen sayı Türkiye ortalaması ile karşılaştırıldığında beklenenin çok üstündedir. Bu durum göç olgusunun etkisi olabilir.

Mesleklere göre dağılımın yansıtıldığı Tablo VIII'de intihar girişimi ve intihar ev

kadınlarda oldukça yüksektir. Bu bulgu Türkiye'deki daha önce yapılan araştırma bulgularıyla uyumludur (Taneli 1981).

Tablo IX intihar girişimi ve intiharın mevsimlere göre dağılımını göstermektedir. İlkbahar ve yaz aylarında girişim rakamlarındaki belirginlik dikkati çekmektedir. İntihar sonucu ölümlerin bu iki mevsimdeki toplamı da diğer iki mevsimdeki toplamın yaklaşık iki katını bulmaktadır. Bu bulgumuz bilinmeyen bir sebeple intiharların ilkbahar ve yaz aylarında yoğunlaştığını ifade eden geçmiş literatür bulgularıyla uyum içindedir (Babaoglu 1990).

Kuzey Kıbrıs Türk Toplumunda en sık kullanılan intihar yöntemleri sıralamasında erkeklerde ası 1. sırayı almaktadır. İlaç ve kimyasal madde kullanma, ateşli silah, asıyı izlemektedir. Kadınlarda ilaç ve kimyasal madde kullanım 1. sırada ası 2 sıradadır, 3. sırayı ise kendini yakma almaktadır (Tablo X). Kadın ve erkek karışık olarak sıralamada ası, ilaç-kimyasal madde kullanımı, ateşli silah ilk üç sırayı işgal etmektedir. Bu bulgu Türkiye'deki sıralamayla hemen hemen tam bir uyum içindedir (Babaoglu 1990, Fidaner 1988).

Kullanılan yöntemlerin intiharı gerçekleştirme yüzdelerine bakıldığında ası ve yüksekten atılmanın en kesin yöntemler olduğu ilaç-kimyasal madde kullananların ise en az sonuç alan yöntem olduğu dikkati çekmiştir. Bu sonuçların yöntemlerin doğası gereği normal olduğu düşünülmüştür (Tablo XI).

Sonuç olarak, biz bu çalışma ile 20 yıllık süre zarfında K.K.T.C inde intihar girişimi ve intiharı gerçekleştirme yöntemler, sonuçlar ve diğer özellikler açısından toplumsal standartları tesbit edebildiğimizi ve bu standartların büyük ölçüde Türkiye ve dünyadaki özelliklere benzeştiği kanaatine vardık. Ancak tetiği çeken faktörler, girişimlere sebep olan hastalıklar açısından eksiklerimiz olduğu düşüncesindeyiz. Umarız bu çalışma gelecekteki daha detaylı ve farklı yöntemler kullanılan çalışmalar için bir dayanak teşkil eder.

KAYNAKLAR

Babaoglu, G.: (1990) *Psikiyatride İntihar, Psikiyatrik Hastalarda İntihar Davranışı, Kronik İntihar Davranışının Değerlendirilmesi*. Uzmalık Tezi. Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi.

Burgis, E.: (1979) *Nervemheilkundliches Stoffgebiet München, Mediscript*, 398-402.

Diekstra, R.F.W.: (1989) *Suicide and Attempted Suicide: An International Perspective*. *Acta Psychiatrica Scand.* 80 (Suppl. 354) 1-24.

Fıdaner, C., Fıdaner, H.: (1988) *İntihar Yazıları-1988: (Özgün Basım) Ankara*.

Fıdaner, C., Fıdaner, H.: (1989) *Epidemiology of Suicide in Turkey*. VIII. World Congress of Psychiatry. Athens.

Güçlü, F.: (1988) *Umutsuzluğun Türmanı-İntihar*. Öğretmen Yayınları, Ankara.

İntihar İstatistikleri 1975- 1976- 1977-1978-1980-1982-1985-1987. Başbakanlık DİE yayınları, Aynı yıllar, Ankara.

İstatistik Yıllıkları -1980-1985. Başbakanlık DİE yayınları, 1981-1986, Ankara.

Pfeffer, W.M.: (1971) *Transkulturelle Psychiatrie*. Ed. W. Scheid., Stuttgart, Georg Thieme, p: 66-80.

Rich, L.C., Ricketts, J.E., et al.: (1988) *Some Differences Between Men and Women Who Commit Suicide*. *Am. J. Psychiatry* 145: 6, June.

Tanelli, S.: (1981) *İntihar ve İntihar Girişimleri*. *Bursa Tıp Fakültesi Dergisi* 8: 3, 1-25.

Varnik, A.: (1991) *Suicide in Estonia*. *Acta Psychiatrica Scand.* 84: 229-232.

Yangmao, Hasselbach, P. et. al.: (1990) *Suicide in Canada: An Epidemiological Assessment*. *Canadian Journal of Public Health*. Vol 81, July/August